

ZVEZA DRUŠTEV UPOKOJENCEV SLOVENIJE

Ljubljana, Kebetova 9 , P.P. 2339
El. naslov z dus@siol.net
Tel. predsednik 01/51 94 117
Tel. tajnik 01/51 95 086
Tr. račun 05100-8010471821

Projekt: **STAREJŠI ZA STAREJŠE, ZA VIŠJO KAKOVOST ŽIVLJENJA DOMA**

Poročilo o delu v letih 2004 do 2014

Vsi starejši v Sloveniji si želijo preživeti starost doma, v svojih lastnih gospodinjstvih. Odhod v dom za starejše je za večino izhod v sili, ko starejšemu doma ni več mogoče zagotavljati dovolj pomoči.

Upokojene strokovnjakinje iz Slovenske filantropije, Združenja za promocijo prostovoljstva in Zveze društev upokojencev Slovenije smo pred desetimi leti začele razvijati projekt medsebojne pomoči starejših, da bi lahko čim dlje ostali v domači oskrbi. Idejo smo razvijali že od leta 1995 v petih projektih. V sedanji obliki teče od leta 2004.

Cilji projekta so:

- spoznati potrebe starejših, ki živijo doma
- poiskati tiste, ki ne znajo, ne morejo ali nočejo poiskati pomoči
- vzpostaviti trajen stik z obstoječimi javnimi službami in nevladnimi organizacijami (RKS, Karitas) in jim, če se obiskani strinjajo, posredovati podatke o njihovih potrebah
- organizirati prostovoljsko pomoč (servisna dejavnost, delavnice, obiskovanje osamljenih)
- seznanjati lokalno skupnost o kakovosti življenja in potrebah starejših, ki živijo doma ter
- vzpostaviti nadzor civilne družbe nad delom vseh, ki se ukvarjajo s pomočjo na domu

Projekt smo leta 2004 začeli izvajati v 16 društvih upokojencev. Tedaj smo si postavili cilj, da bomo v desetih letih vključili v projekt vsa društva upokojencev, to je 520 društev in klubov, ki bodo redno spremljala potrebe starejših od 69 let, ki živijo v lastnih gospodinjstvih.

Zaradi pomanjkanja sredstev smo do konca leta zajeli v projekt 260 društev upokojencev, tako da je v redno obiskovanje in pomoč vključene 53% ciljne skupine (DU, ki so vključena v program, slika 1).

Projekt vodijo upokojeni strokovnjaki – prostovoljci. Strokovno pomoč projektu zagotavljata poleg 15 upokojenih socialnih delavk, sociologinj in drugih strokovnjakov tudi dve zaposleni strokovni delavki.

Do konca leta 2013 smo s projektom pokrili 62,3% površine Republike Slovenije (tabela 1). Na teritoriju, kjer poteka projekt, pa so prostovoljke in prostovoljci zajeli že 82,4% ciljne skupine. 3.414 starejših prostovoljk in prostovoljcev, članov društev upokojencev, je v tem času vsaj enkrat obiskalo 142.661 starejših od 69 let, skupaj pa so v tem času opravili 524.774 obiskov in poiskali oziroma nudili pomoč 119.468 krat.

Samo v letu 2013 smo prostovoljke in prostovoljci v projektu opravili **834.241 ur prostovoljnega dela**, po metodologiji MDDSZ je naša participacija vredna **5,267.264,78 evrov**.

Žal že tretje leto projekta ne moremo širiti na nova društva, ker ne zberemo dovolj sredstev za pokrivanje stroškov projekta

Projekt sofinancirajo FIHO, MDDSZ in občine, kjer projekt izvajamo. Nekaj zberemo tudi donacij.

Prostovoljke in prostovoljci društev upokojencev obišejo v svojem okolišu vse vrstnike starejše od 69 let, zapišejo njihove potrebe in jim skušajo priskrbeti pomoč, če jo obiskani potrebuje in se s tem strinja. Pomoč poiščejo v javnih ustanovah: v centrih za socialno delo in v osnovnem zdravstvenem varstvu, pri patronažni službi in v lokalni skupnosti. Humanitarno pomoč skušajo zagotoviti z

vključevanjem Rdečega križa in Karitas. Druženje, vključevanje v interesne skupine starejših, laično pomoč (nakupovanje, prevoz do zdravnika, urejanje vrta, branje, redno obiskovanje) pa nudijo prostovoljci iz društva upokojencev. Nekatera društva imajo že dolgoletne izkušnje z vključevanjem šolskih otrok v pomoč starejših. V okviru projekta Sadeži družbe poteka že od leta 2006 organizirano povezovanje lokalnih osnovnih in srednjih šol z društvi upokojencev, za medsebojno zagotavljanje pomoči, ki jo obe skupini prebivalstva potrebuje.

Podatki, ki jih zbiramo v projektu, koordinatorice prostovoljk v društvih upokojencev vnašajo v računalnik. Leta 2012 smo vzpostavili povezavo vseh društev na strežniku. Podatke vnašajo koordinatorice sproti, tako da imamo tekoč pregled o poteku projekta.

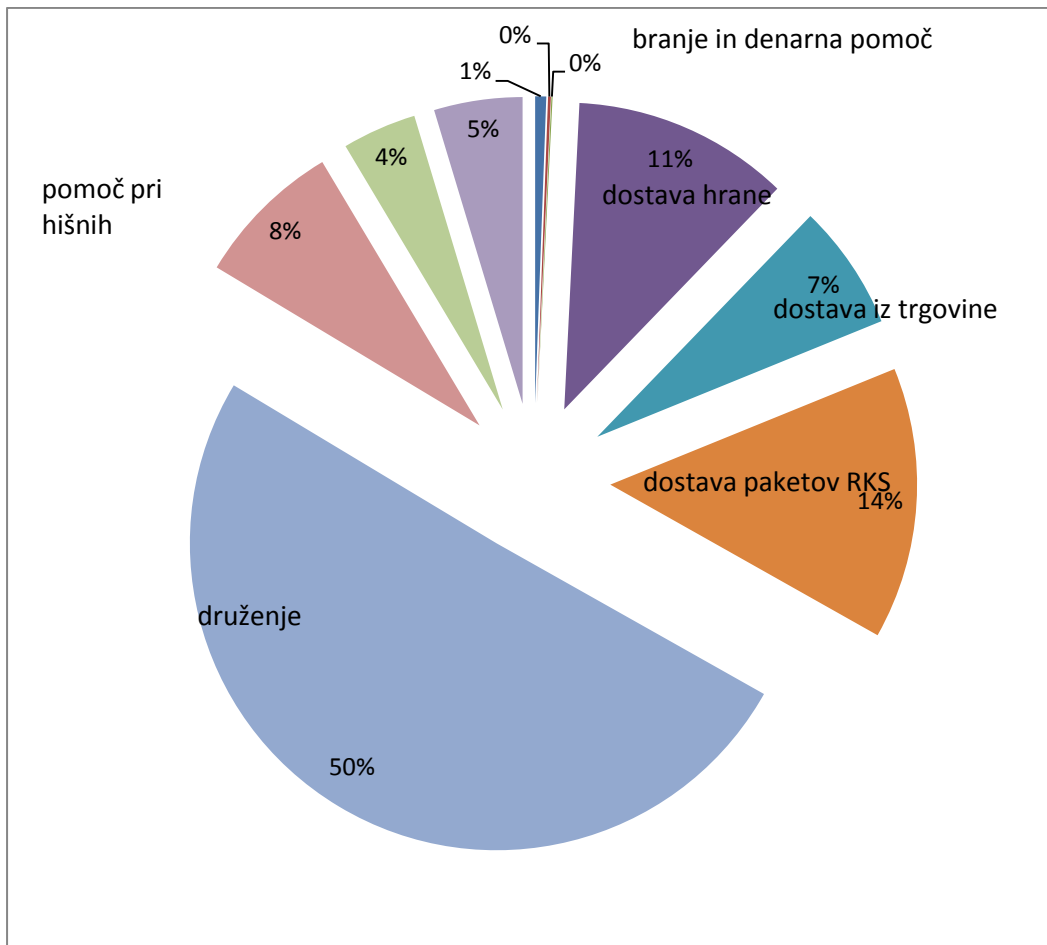
Od prehoda na novo spletno aplikacijo lahko natančno spremljamo, kakšno pomoč potrebuje posameznik, kako jo koordinatorica zagotovi in ali je bil dobitnik pomoči z njo zadovoljen. Žal predstavlja vnos podatkov v računalnik za večino prostovoljk dokajšnjo težavo. Vnašalke vsako leto izobražujemo, a očitno zadnje spremembe vnosa nismo dobro razložili, zato so vnesle bistveno manj pomoči, kot so jih na terenu opravili (analiza opravljenega dela in napak pri vnašanju).

Tabela 1 Pregled opravljenega dela v projektu Starejši za starejše od 2004 do 2013

	Št. prostovoljcev	št. vključenih društev upokojencev	Št. novo sprejetih v program	Št. ponovnih obiskov	Št. storitev pomoči	Št. obiskanih	Št. dobitnikov pomoči
2004		16	4.363	3.683	150		
2005	1.163	43	11.082	5.128	1.249		
2006	1.500	87	16.557	10.561	8.787		
2007	1.708	117	18.590	21.612	9.951		
2008	2.223	153	17.478	34.685	5.223		
2009	2.046	194	20.377	41.311	12.236		
2010	2.288	221	18.990	59.714	22.392		
2011	3.307	231	12.744	59.168	25.327		
2012	3.382	293	12.561	66.675	11.391*		
2013	3.414	293	9.919	80.381	22.762*	51.964	8.087
Skupaj	3.414	293	142.661	382.113	97.140		

- Spremenjen način beleženja, zaradi slabih navodil niso vnašali v računalnik vseh pomoči, ki so jih izvedli

Slika 2 Prikaz pogostnost različnih oblik pomoči, izvedenih v projektu Starejši za starejše v letu 2013

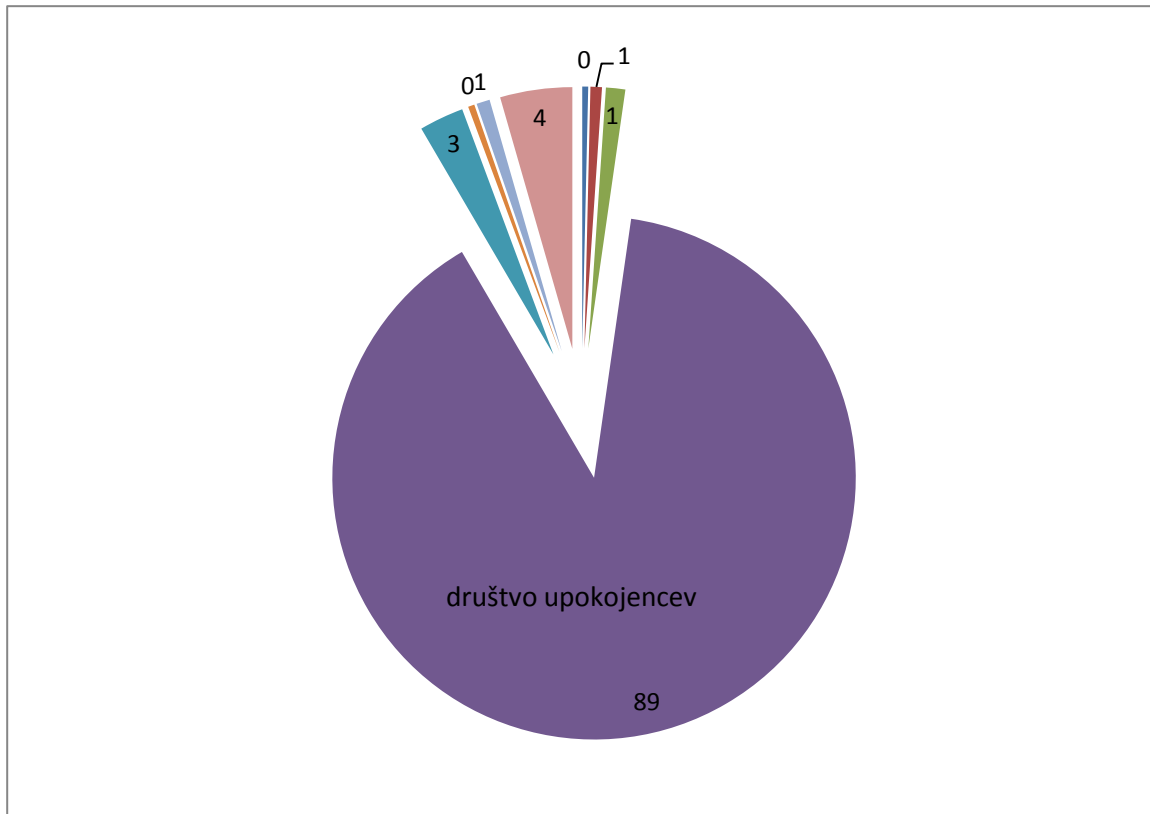

V 4% so pomagali starejšim s prevozom k zdravniku, v 5% pa so jih spremljali na sprehodu.

Kot je razvidno iz slike, nudijo naše prostovoljke in prostovoljci predvsem laično pomoč tistim, ki si te pomoči ne morejo plačati. Če jo lahko plačajo, jih povežejo s centri za oskrbo na domu.

V sliki 3 so prikazane oblike pomoči, ki jih izvajajo naši prostovoljci in prostovoljke sami ali pa organizirajo pomoč s povezovanjem z drugimi lokalnimi organizacijami.

Slika 3 Prikaz organizacij, ki so nudile pomoč v projektu Starejši za starejše na pobudo naših prostovoljk in prostovoljcev, 2013

89% pomoči so nudili v društvih upokojencev
3% pomoči so nudili v Karitas na našo pobudo
4% pomoči so nudili v RKS na našo pobudo
CSD, patronaža, občina in drugi so nudili pomoč v 1 % ali manj

Poleg zagotavljanja pomoči starejšim od 69 let, ki živijo v lastnih gospodinjstvih, z namenom, da bi jim pomagali ostati čim dlje v svojem domačem okolju, je namen projekta tudi združiti v produktivnem in racionalnem sodelovanju vse javne in nevladne organizacije v lokalni skupnosti, ki se ukvarjajo s pomočjo starejšim. Zlasti pri pomoči se dogaja, da jo tisti, ki jo najbolj potrebujejo, ne znajo, nočejo ali ne morejo dobiti. Zato je zelo pomembno, da najdemo vse, ki ne morejo več sami skrbeti zase in potrebujejo pomoč okolja, da jim to tudi zagotovimo. Medsebojna pomoč starejših je pomembna tudi zato, da pomagamo svojcem bolnih in onemoglih, da lažje obdržijo starše ali stare starše doma.

Projekt je v lokalnih skupnostih presenetljivo dobro sprejet. Velika večina županov in občinskih svetov projekt podpira in sofinancira, po navodilih, ki smo

jih dobili od informacijske pooblaščenke, lahko župani tudi zagotovijo podatke o kandidatih za obisk in pomoč (priimek in ime ter naslov). To je zlasti pomembno v mestnih okoljih, kjer se ljudje ne poznajo med seboj in živi mnogo starejših v stanovanjih v nadstropjih. Po dosedanjih izkušnjah so starejši v mestih bolj ogroženi kot na podeželju, ker imajo slabšo socialno mrežo in so bolj izolirani. Žal v mestnih občinah težje dobimo prostovoljke in prostovoljce, v mestnih občinah Ljubljana in Celje pa še vedno nismo uspeli dobiti podatkov o tem, kje živijo starejši od 69 let. (Do)plačevanje oskrbe v domovih za starejše in oskrbe na domu za storitve, ki jih lahko opravijo prostovoljci, je mnogo dražje kot sofinanciranje stroškov, ki jih imamo v projektu Starejši za starejše.

V letu 2013 smo vstopili tudi v mednarodni projekt, kjer skupaj s petimi državami partnericami razvijamo povezovanje javnega, zasebnega in prostovoljskega sektorja pri zagotavljanju pomoči starejšim.

Društva upokojencev, ki so bila že doslej aktivna pri promociji zdravja svojih članov, so začela s pristopom v omenjeni projekt vključevati tudi tiste člane, ki se zaradi bolezni ali invalidnosti niso mogli vključevati v redne aktivnosti društev. Poleg tega se s tem projektom društva odpirajo v okolje, saj v aktivnosti in organizacijo pomoči vključujejo vse starejše, ki to želijo, ne glede na članstvo v lokalnem društvu upokojencev.

Prostovoljce, njihove koordinatorje v društvih in izobraževalce prostovoljcev vsako leto izobražujemo upokojeni strokovnjaki, ki smo vključeni v projekt. Koordinatorji opravijo dve dvodnevni izobraževanji na leto, izobraževalci prostovoljcev po eno dvodnevno, prostovoljci pa vsako leto opravijo enodnevno izobraževanje.

Izdali smo knjigo Zamolčane zgodbe, ki odpira problem nasilja nad starejšimi v družini in knjigo Odnos do starejših v slovenski javnosti (2007), skupaj z Državnim svetom pa knjižico Kako narediti institucije prijaznejše starejšim (2007). V letošnjem letu pripravljamo analizo rezultatov projekta v letih od 2004 do 2011.

Zaključki

Starejši lahko veliko naredimo za izboljšanje kakovosti življenja vrstnikov in nas samih. Prostovoljno delo človeka oplaja, mu daje občutek koristnosti in lastne izpolnitve. Za uspešno delo s prostovoljci pa so potrebni dobra organizacija, izobraževanje prostovoljcev, psihološka pomoč prostovoljcem, pokritje stroškov prostovoljcev (potni in materialni stroški) in dobra logistična podpora. Za vse to pa so potrebna sredstva.

Za sedANJI obseg dela v projektu je potrebno 713.505 evrov financiranja (5 € na 1 starejšega, vključenega v projekt). Žal nam jih uspe zbrati največ 450.000 na leto, kar izjemno otežuje izvedbo projekta. Vsi organizatorji dela na terenu, izobraževanja, povezovanja javnih in nevladnih organizacij v nudenju pomoči

starejšim in bolnim delamo popolnoma prostovoljno, zaposleni imamo samo dve strokovnjakinji. Po desetih letih se soočamo z nujno potrebo po menjavi generacij prostovoljcev, kar pa je izjemno težko, ker med novimi upokojenci ni velike pripravljenosti za prostovoljno delo. Prihaja do izčrpavanja organizatorjev dela, kar ogroža nadaljevanje projekta, ki pa je izjemno pomemben za uravnotežen razvoj dolgožive družbe.

Mnogo lokalnih skupnosti razume projekt kot pomoč starejših prostovoljcev pri spremljanju kakovosti in izboljšav življenja najšibkejših in pomoči potrebnih s povezovanjem organov lokalne skupnosti ter javnimi in zasebnimi zavodi. Čas je, da bi počasi prešli s projektnega načina zbiranja sredstev v trajnejšo obliko financiranja te nujne humanitarne in ekonomsko učinkovite dejavnosti. S pomočjo projekta ohranjamo starejše neodvisne od pomoči lokalne skupnosti in države in bolj zdrave. Vključevanje prostovoljstva v reševanje problematike najbolj občutljivih skupin prebivalstva je za skupnost bolj gospodarno in bolj učinkovito.

V Zvezi društev upokojencev te dni pripravljamo materiale za strategijo aktivnega staranja v Sloveniji, ki naj bi jo sprejel Državni zbor. Slovenija s to strategijo zamuja, je pa nujno potrebna, saj demografske spremembe terjajo spremembe v razmišljanju stroke, znanosti in politike o tem, kako se bo razvijala dolgoživa družba.

V razvitih državah Evrope in severne Amerike, kjer imajo tovrstne strategije že 5 do 10 let, poudarjajo pomen medsebojne pomoči starejših in njihovo pomoč mlajšim generacijam kot pomemben del razvoja dolgožive družbe. Naš projekt je unikatni v Evropi, saj ne morejo nikjer zbrati toliko starejših prostovoljcev, da bi projekt stekel. Slovenska država bo morala več pozornosti posvetiti trajnosti tega projekta, saj pomeni stalno delo s starejšimi, ko jim pojema življenjska moč, skrb za njihovo samostojnost in ohranjanje telesnega in duševnega zdravja, prihranke na področju zdravstva, sociale in bistveno pomoč neformalnim negovalcem, njihovim potomcem. Leta 2013 smo vstopili tudi v mednarodni projekt, kjer skupaj s petimi državami partnericami razvijamo povezovanje javnega, zasebnega in prostovoljskega sektorja pri zagotavljanju pomoči starejšim.